

"Eğer eşya kendi nefislerine isnad edilirse, her bir zerreye bir uluhiyet lâzımdır." cümlesini izah eder misiniz?

Bir şeyi kendi nefisine isnad demek, o şeyin kendi kendini yapmış olduğunu iddia etmek demektir. İnsanı örnek alalım. Ben kendi kendime oldum diyen adam, kendisini kendisinin yaptığını söylemiş oluyor. Halbuki kendisi vicdanen ve aklen çok iyi biliyor ki saçının bir telini dahi kendisi yapış değildir. Gözlüğünü kendisi yapmış olabilir, ama gözünü yapan kendisi değildir. **"Ayakkabımı ben yaptım."** diyebilir, ama **"Ayaklarımı ben yaptım."** diyemez.

Bu eserin son bölümünde şöyle enteresan bir ifade geçer:

"Bu mevcut insan, birinci kelimeye nazaran hem sâni'dir, hem masnû."(1)

Birinci Kelime'den maksat, bir şeyin kendi kendine var olduğudur. Bir şey, mesela bir insan kendi kendini yapmış denildiğinde, o insanın hem sâni, yani usta (yapan) hem de masnu yani yapılan olması gerekecektir. Bir yazının hem kâtip hem mektup olması gibi bir şey. Bunun ne kadar akıldan uzak olduğu açıktır. Mahlukatın en şerefli, arzın halifesi olan insan kendi kendini yapamazsa, onun çok aşağısında bulunan varlıkların böyle bir şey yapmalarının imkansızlığı açıktır.

Böyle bir fikri savunan kişi, her varlığa bir uluhiyet vermeğe, yani Allah'ın sonsuz sıfatlarının o şeyde mevcut olduğunu kabul etmeye mecburdur.

bk. [Mesnevi-i Nuriye, Zeylû'z-Zeyl.](#)